

Sociaal en Cultureel Planbureau

Sociaal domein op koers?

*Verwachtingen en
resultaten van vijf jaar
decentraal beleid*

Patricia van Echtelt

 @SCPonderzoek

Opbouw

- > Aanleiding voor dit rapport
- > Onderzoeksvragen
- > Aanpak en kanttekeningen
- > Beleidsideologie achter de 3D's
- > Verwachtingen en doelen
- > Verwachtingen vs. realiteit
- > Aanbevelingen: herbezinnen en bijsturen

Waarom het decentralisatierapport van het SCP?

Decentralisaties per 1 januari 2015 (3D's), nu vijf jaar geleden:

- Wmo 2015 (maatschappelijke ondersteuning)
  - Jeugdwet (jeugdhulp, jeugdbescherming en -reclassering)
  - Participatiewet (werk en inkomen)
-
- > Losse wetsevaluaties van (o.a.) het SCP: Jeugdwet (begin 2018); Hervorming Langdurige Zorg, waaronder Wmo 2015 (half 2018) en Participatiewet (eind 2019)
  - > Behoefte aan inzicht in de *rode draden* -> overkoepelende conclusies

Beleidsideologie achter de 3D's

- › Financiële houdbaarheid onder druk door toename van beroep op zorg en (inkomens)ondersteuning
- › Burgers zouden teveel leunen op de overheid
  - > overheid zou moeten activeren in plaats van verzorgen
  - > groter beroep op eigen verantwoordelijkheid van de burger
- › Burgers zouden gebaat zijn bij zoveel mogelijk zelfredzaamheid
- › Gemeenten zullen hulp beter en efficiënter kunnen bieden omdat zij 'dichter bij de burger staan'

Verwachtingen voor de uitvoeringspraktijk

- > Vroegtijdige hulp, zo licht mogelijk
- > Integraal werken binnen de 3D's
- > Betere samenwerking
- > Gemeentelijke beleidsvrijheid en ruimte voor professionals
- > Eigen kracht en maatwerk

Doelen voor burgers, samenleving en stelsel

- › Functioneren van de individuele burger: **participatie**
- › De samenleving als geheel: **zorgzame samenleving**
- › Het stelsel van overheidsvoorzieningen: **helder en houdbaar**

Verwachtingen en realiteit **uitvoeringspraktijk** (1)

- › Vroegtijdige hulp, zo licht mogelijk:
  - sociale wijkteams laagdrempelig, maar niet 'outreaching'
  - voor zover bekend weinig verschuiving van 'zwaar naar licht'

- › Integraal werken binnen de 3D's:
  - overlap doelgroep 3 wetten beperkt (deels andere leeftijden)
  - vooral cliënten Participatiewet met Wmo-problematiek
  - belemmeringen voor integraal werken

Verwachtingen en realiteit **uitvoeringspraktijk** (2)

- › Betere samenwerking
  - sinds 2015 positieve ontwikkeling
  - structurele knelpunten (eigen doelen, schaalnadelen, gegevensuitwisseling, kost tijd)
- › Gemeentelijke beleidsvrijheid en ruimte voor professionals
  - rechtsbescherming burgers: regels en protocollen
  - verplichtingen Participatiewet toegenomen

Verwachtingen en realiteit **uitvoeringspraktijk** (3)

> Eigen kracht en maatwerk

- cliënten Wmo 2015 meest tevreden, Participatiewet het minst
- beroep op eigen kracht en netwerk blijkt niet altijd mogelijk

Verwachtingen en realiteit **doelbereik**

- › Participatie van mensen met een (arbeids)beperking blijft nog steeds achter
- › Samenleving lijkt niet zorgzamer geworden
- › Stelsel van voorzieningen in sociaal domein niet minder complex

Aanbevelingen: herbezinnen en bijsturen

Herbezin op de beleidsideologie: wees realistisch en denk breed

- 1) Wees realistisch over redzaamheid en de zorgzame samenleving*
- 2) Reken jezelf niet rijk*
- 3) Zorg voor integraal rijksbeleid*
- 4) Hanteer een brede definitie van het sociaal domein*

Aanbevelingen: herbezinnen en bijsturen

Bijsturen in het sociaal domein: denk vanuit de burger

- 1) Geef meer prioriteit aan kwetsbare groepen*
- 2) Verminder complexiteit van regelgeving*

Coronapandemie

- > Mensen met arbeidsbeperking, licht verstandelijk beperkten (LVB), kwetsbare jongeren, zorgwerkers en mantelzorgers vragen aandacht
- > Coronapandemie benadrukt noodzaak sociaal vangnet en belang goed ingericht sociaal stelsel

Sociaal en Cultureel Planbureau

Bedankt voor uw aandacht!

Patricia van Echt

 @SCPonderzoek